

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Науковий журнал

Випуск 65

Том 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Головний редактор:

Терешкінас Артурас – доктор соціальних наук, професор, професор кафедри соціології Університету імені Вітовта Великого (Каунас, Литовська Республіка)

Члени редакційної колегії:

Байша Кіра Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Херсонського національного технічного університету

Благун Наталія Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Боровик Людмила Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, член-кореспондент Міжнародної кадрової академії, доцент кафедри теорії і методики журналістської творчості Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука

Бочелюк Віталій Йосипович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри Запорізького національного технічного університету

Галацин Катерина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування № 2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Козяр Микола Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної механіки, інженерної графіки та машинознавства Національного університету водного господарства та природокористування

Кочарян Артур Борисович – кандидат педагогічних наук, доцент, радник Міністра освіти і науки України

Кузьменко Ольга Степанівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізико-математичних дисциплін Льотної академії Національного авіаційного університету, старший науковий співробітник Національного центру «Мала академія наук України»

Невмержицька Олена Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Пагула Мирослав Вікторович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Пермінова Владислава Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Чернігівського національного технологічного університету

Пушкарьова Тамара Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, начальник відділу проектного управління ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, член-кореспондент НАПН України

Шапошникова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук, професор, декан соціально-психологічного факультету Херсонського державного університету

Шкабаріна Маргарита Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука

Алісаускіене Мілда – доктор соціальних наук, професор, завідувач кафедри соціології Університету імені Вітовта Великого (Каунас, Литовська Республіка)

Гражієне Віталія – доктор педагогічних наук, завідувач відділу якості освіти Вільнюської академії мистецтв (Вільнюс, Литовська Республіка)

Конрад Яновський – PhD, ректор Економіко-гуманітарного університету у Варшаві (Варшава, Республіка Польща)

Електронна сторінка видання – www.innovpedagogy.od.ua

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Причорноморського науково-дослідного інституту
економіки та інновацій (протокол № 11 від 27.11.2023 року)

**Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта,
013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта, 015 – Професійна освіта
(за спеціальностями), 016 – Спеціальна освіта)
відповідно до Наказу МОН України від 14.05.2020 № 627 (додаток 2)**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)**

Науковий журнал «Інноваційна педагогіка» зареєстровано Міністерством юстиції України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 22897-12797P від 02.08.2017 року)

Міжнародний цифровий ідентифікатор журналу: <https://doi.org/10.32782/2663-6085>

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

Маковей О.М., Маковей Р.Г.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПЕРЕВАГ ТА НЕДОЛІКІВ ОНЛАЙН-ОЦІНЮВАННЯ
НА АКАДЕМІЧНУ УСПІШНІСТЬ СТУДЕНТІВ 9

Прокоф'єва Л.А., Ігнатенко С.О.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ОСВІТНЬОГО ЕЛЕМЕНТА
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....14

Роміцина Л.В.

ФАСИЛІТАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ:
ПРАКТИЧНІ ПРИЙОМИ.....17

Сирцова О.М., Чертова Ю.Г.

ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА:
МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....21

Сімічева Ю.М.

CASE-STUDY ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ (НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ).....28

Сірант О.-М.Р.

ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ ЗАСАДИ ГУМАНІТАРИЗАЦІЇ ЗМІСТУ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ.....35

Струк А.В., Дубляк О.О.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....40

Трускавецька І.Я.

ПРИНЦИПИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧОЇ
ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НУШ44

Хомовський О.І., Комарова Т.В.

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ НА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....50

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Костюк О.П.

ЕСТЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ.....53

Кулик І.О.

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗШИРЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ.....57

Курок В.П., Химан Г.П.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ У ЗВО.....61

Левицька А.І., Юрченко М.В.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ:
ДОСВІД ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ В ІНШИХ ПРЕДМЕТАХ.....66

Лію Лібо, Грінченко А.М.

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВИКОНАВСЬКО-ПЛАСТИЧНІ УМІННЯ»
У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ.....70

Михайлова Л.З.

ФАСИЛІТАЦІЯ ЗАСВОЄННЯ ФАХОВОЇ ЛЕКСИКИ ЧЕРЕЗ УСНЕ МОВЛЕННЯ
У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....75

Мороз Н.В. ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	79
Носирєва О.В. ОГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	83
Орлова О.А., Колеснікова І.В. ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІВ.....	87
Панченко В.В. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ПЕДАГОГІЧНА ПАРАДИГМА У ВИЩІЙ ОСВІТІ.....	91
Підмазіна О.М. НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	95
Прищепов М.М. ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ГОЛОВНА РУШІЙНА СИЛА У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	99
Рябець Д.В. ФАСИЛІТАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ТА ЇЇ СТРУКТУРА В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	107
Сердюк Г.А. ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	111
Соколова О.В. ЕТНОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	117
Соснова М.А. ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ КОНЦЕПЦІЙ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	121
Теличко Н.В., Кончович К.Т. ПРОЯВ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ У ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – ЗАПОРУКА УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	125
Хроленко О.А., Савватєєва В.Д. НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ ІНШОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ ВИСЛОВЛЮВАННЮ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ.....	128
Черепанова М.О., Сухацька В.Ю., Безвугляк О.А. ГУМАНІТАРНА ПАРАДИГМА ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ.....	133
Черніченко М.Ю. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО РОБОТИ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	138
Chornous V.P. THE CREATIVITY OF FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHER IN THE CONDITIONS OF MODERNIZATION OF MODERN EDUCATION.....	142
Шлеїна Л.І. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ШЛЯХ ДО ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НАУКОВЦЯ.....	147
РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ	
Бужин О.В. ГЕНЕЗА ІДЕЙ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ.....	151

Мудра С.В. РЕАЛІЗАЦІЯ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ.....	157
Твердохліб Т.С., Мажуга А.В. МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ В КОНТЕКСТІ ВИХОВНОЇ ТРАДИЦІЇ ХРИСТИЯНСЬКОЇ СІМ'Ї.....	161

РОЗДІЛ 4. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Васильєва С.А. ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ БАТЬКІВ І ПЕДАГОГІВ У ЄДИНОМУ ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	166
Малюк Т.Є., Самсонова О.О., Чорна Г.В. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКОРИСТАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТЕЖИНИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА.....	172
Незамай М.І. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У СІМ'Ї.....	176
Поліщук К.М. ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	180
Сиваш С.В., Гладиш М.О., Чорна Г.В., Сапун В.О. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДВОМОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	184
Цаплюк О.С. ІКТ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	193

РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

Самойленко О.А., Пригалінська Т.Г., Бохонько Є.О. ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	197
Токман V.V. MODERN APPROACHES TO THE TEACHING OF FOREIGN LANGUAGE IN HEI.....	201

РОЗДІЛ 6. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Бондаренко Н.А. ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ДИЗАЙН-ОСВІТИ.....	206
Ковальчук Г.О., Баніт Ю.С. «ЦИФРОВИЙ КВАЗІПРОФЕСІЙНИЙ ОФІС» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	212
Кочарян А.Б. МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЮНИХ ДОСЛІДНИКІВ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	217
Сустретов А.С., Ігнат'єв В.А., Брюховецька І.В. ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ МОТИВАЦІЇ ТА ПІДТРИМКИ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	225
Харлай Л.О., Антощук С.В., Коновалов О.Ю., Нікіфоренко К.Б. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ 17 – ЕЛЕКТРОНІКА, АВТОМАТИЗАЦІЯ ТА ЕЛЕКТРОННІ КОМУНІКАЦІЇ.....	229

CASE-STUDY ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ (НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

CASE-STUDY AS A MEANS OF PROFESSIONAL AND SPEECH COMPETENCE FORMATION OF FUTURE SOCIAL WORKERS (DURING THE CLASSES OF LEARNING ENGLISH FOR PROFESSIONAL PURPOSES)

Стаття присвячена одному з найбільш актуальних і дієвих методів вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, а саме методу case-study. Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій, присвячених цьому питанню, показав, що методика впровадження методу до процесу навчання у ВНЗ недостатньо вивчена, що спричиняє певні труднощі для викладачів під час застосування його на практичних заняттях. В процесі викладу основного матеріалу дослідження, автор статті розкриває сутність таких понять, як метод case-study, професійна діяльність, діалогічна взаємодія, вивчення іноземних мов, комунікація.

В статті розглянуто особливості застосування методу кейсів на заняттях з іноземної мови, етапи роботи над кейсами та висвітлено специфіку впливу даного методу на підвищення ефективності навчального процесу цілому. На прикладі студентів 3 курсу спеціальності «Соціальна робота» Хортицької національної академії проаналізовано значне підвищення рівня засвоєння лексичних одиниць і конструкцій професійно-орієнтованого циклу мовної підготовки під час вивчення тем з використанням case-аналізу. Висвітлюється питання підвищення мотивації до вивчення мови шляхом організації міжпредметної взаємодії з дисциплінами фахового циклу, подолання мовного бар'єру і вдосконалення навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності. Автор статті підкреслює провідну роль викладача в процесі організації роботи з кейсами, а також надзвичайну важливість ґрунтовної підготовки до занять. Однією з проблем виступає складність пошуку і підбору ситуацій професійного спілкування відповідно до спеціальності студентів і рівня їх мовної підготовки. Стаття розкриває переваги залучення методу case-study до вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням і, в той же час, наголошує на необхідності їх поєднання з традиційними методами навчання для підвищення результативності колективної і групової взаємодії здобувачів освіти. Автор пропонує до уваги методичні рекомендації викладачам для вдосконалення процесу роботи з кейсами, органічної їх інтеграції до навчальних програм ВНЗ.

Підкреслюється зміна характеру взаємодії між студентом і викладачем, а також зміщення ролі останнього до модератора навчального процесу, а не безпосереднього його учасника.

Ключові слова: метод case-study, професійна діяльність, діалогічна взаємодія, вивчення іноземних мов, комунікація.

The article is devoted to one of the most actual and productive methods of teaching foreign languages for professional purposes – a method of case-study. Analysis of the recent research and articles in this field has shown that methodology of its implementation to the process of studying in higher educational institutions is not explored enough and it causes some problems for teachers while using this method during foreign language classes. In the process of the main content revealing, the author explains the meaning of such notions as the method of case-study, professional activity, dialogical interaction, learning of foreign languages, communication.

The article analyses some peculiarities of case-study usage during foreign language classes, stages of work according to this method and specified influences of it on the rise of educational process effectiveness in general. The author analyses an improvement of the level of acquisition of main professional issues and constructions in the process of foreign language learning including the method of case-analysis on the example of the year 3 group, the specialty of Social work in Khoritytska National Academy. The issue of the rise of motivation to language learning by the organization of an interdisciplinary work with the professional subjects, an overcoming of a language barrier and improvement of skills in all types of speech activities is disclosed in the article. The author highlights the key role of the teacher in the process of organization case-study work and analysis, and an important role of preparation to classes. The main problem is defined as a difficulty with finding and selecting professional situations for analysis according to the specialty of students and their language level. The article reveals the advantages of including the method of case-study to the process of learning foreign language for the professional purposes and, at the same time, it emphasizes the necessity of its combination with traditional teaching methods in order to improve the effectiveness of group and collective interaction of the learners. The author suggests recommendations to the teachers how to improve the process of case-analysis work and its integration to the educational programs in higher educational institutions.

The article pays attention to the nature of interaction between students and a pedagogue, and highlights changes in the roles distribution when the teacher becomes a moderator of educational process but not the main participant of it.

Key words: method of case-study, professional activity, dialogical interaction, learning of foreign languages, communication.

УДК 378.027.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.2.5>

Сімічева Ю.М.,

викладач кафедри соціально-гуманітарних наук і мовної підготовки Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії

Постановка проблеми у загальному вигляді.

На сучасному етапі розвитку суспільства освіта України знаходиться на шляху до прогресивних змін. Здатність володіти іноземною мовою

включається до списку складових освіти сучасної людини і є невідомою частиною процесу формування кваліфікованого спеціаліста. Саме тому впровадження інноваційних методів і підходів до

викладання англійської мови студентам закладів вищої освіти залишається актуальним питанням в царині наукових досліджень. Відповідно до Концепції розвитку англійської мови у сфері вищої освіти, «Україна визнає...англійську мову як ключову компетенцію в умовах інтеграції та глобалізації економіки, інструмент міжнародного спілкування, засіб приєднання до європейського освітнього, наукового та професійного простору, умови ефективної інтеграції та фактору економічного зростання країни» [4].

Разом зі зростанням значення іноземної мови в суспільстві, зросли також вимоги студентів до рівня і якості освіти. Майбутніх фахівців мотивує саме практичне застосування іноземної мови, пов'язане з їх майбутньою діяльністю і особистісним розвитком.

Для того, щоб максимально наблизити навчальні програми до реальних потреб сучасного суспільства, викладачам необхідно формувати нові підходи до організації навчального процесу, які будуть пов'язувати академічне навчання з практикою [12, с. 111]. Метод кейсів допомагає вирішити цю проблему, адже серед широкого списку інноваційних методів навчання його варто виділити як найбільш ефективний підхід до формування іншомовної компетентності студентів немовних спеціальностей, зокрема працівників соціальної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Уперше метод кейсів, або метод ситуаційного аналізу, був представлений у Гарвардській бізнес-школі і розглядався з точки зору його застосування в сфері управління і технологій. Надалі його дослідженням почали займатися українські і закордонні науковці. Чимало публікацій у фахових наукових виданнях присвячені особливостям застосування методу кейсів в навчанні. Закордонні вчені, такі як М. Р. Ліндерс, А. Джеймс, Р. К. Джин, розглядають теорію та практику використання методу у сфері управління бізнесом [11, с. 50].

Вітчизняні вчені, такі як Ю. Сурмін, О. Сидоренко, П. Шеремет, В. Чуба, Г. Каніщенко цікавились проблемою використання кейс-методу під час викладання немовних дисциплін в українських ВНЗ [6, с. 10]. Такі науковці, як Т. Віссак, П. Дейл аналізували сильні та слабкі сторони метода а також досліджували різні типи кейсів, що можуть бути ефективно використані в навчанні. Сучасні вчені, серед яких Т. Бучинська, О. Дендеренко, Т. Пащенко, С. Шумська в своїх ноаукових роботах говорять про те, що активне використання кейс-технологій в навчанні студентів ВНЗ є однією з найбільш актуальних проблем і перспективним напрямком розвитку системи освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на те, що метод кейсів широко використовується в навчанні

студентів вищих навчальних закладів і висвітлюється в роботах науковців, більшість досліджень до цього часу зосереджували свою увагу на застосування цього методу в бізнесі та менеджмент-освіті, в той час як практичне дослідження й використання його на заняттях з іноземної мови професійного спрямування майже не проводилось. Чимало немовних спеціальностей в українських закладах вищої освіти напряму пов'язані з вирішенням типових проблем, розв'язання яких буде слугувати запорукою їх успішної майбутньої професійної діяльності. До таких спеціальностей слід віднести напрям підготовки «Соціальна робота». Специфіка вирішення професійних проблемних ситуацій за методом кейсів потребує детального розгляду.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у висвітленні і обґрунтуванні необхідності застосування методу кейсів для підготовки фахівців з немовних спеціальностей, зокрема спеціальності «Соціальна робота», на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням у ВНЗ України, виробленні конкретної стратегії впровадження методу в освітню діяльність в умовах дистанційного та змішаного навчання, а також в формулюванні рекомендацій для викладачів з метою підвищення результативності їх роботи з методом кейсів як способом підвищити мотивацію студентів до вивчення мови і застосування її в майбутній роботі за спеціальністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кейс-метод (від англ. case – ситуація, випадок) – метод активного ситуаційного аналізу шляхом вирішення конкретних завдань-ситуацій (вирішення кейсів). В основі методу «case study» лежить опис конкретної професійної діяльності або емоційно-поведінкових аспектів взаємодії людей, тобто моделюється професійний процес у реальних умовах відповідно до змісту навчання [6, с. 19].

Американський науковець П. Скейлс визначає кейс-метод як навчальну діяльність на основі реальних життєвих ситуацій, в основному орієнтовану на студентів [12, с. 112]. Проблеми з контекстуальною інформацією, на його думку, дають можливість застосувати отримані знання, вдосконалити навички систематизації інформації та знаходити ефективні шляхи вирішення поставлених завдань.

На думку Н. Скопенко, використання технологій кейс-стаді розвиває у студентів аналітичні, практичні та адміністративні здібності. Вчена зазначає, що дана технологія під час вивчення іноземної мови у ВНЗ сприяє формуванню у студентів незалежного. Критичного і аналітичного мислення, вміння формулювати власні думки, висловлювати їх, працювати в команді, досягати спільної згоди [7, с. 84].

Метод кейсів широко відомий і використовується у багатьох сферах, таких як бізнес, менеджмент, технології, журналістика, тощо. Але в освітній галузі, під час вивчення іноземної мови, ця технологія набуває все більшої популярності серед сучасних викладачів. При цьому педагог ставить собі за мету не тільки вивчення ситуації, запропонованої для аналізу, а й пошук різних шляхів її вирішення у процесі колективного обговорення. Таким чином, викладач формує критичне мислення одночасно з комунікативно-мовленнєвими навичками спілкування іноземною мовою.

Недоліки комунікативного розвитку впливають на професійне та особистісне зростання спеціаліста. Відтак, виникає необхідність упровадження активних технологій та форм навчання, які стимулюватимуть студентів до використання іноземної мови в спілкуванні, особливо в процесі професійної діяльності під час спілкування з колегами з інших країн [5, с. 28].

Кейс-технології створюють атмосферу реальної практики розв'язання конкретних професійних завдань і вимагають від здобувачів освіти уживання в реальну роль спеціалістів, якими вони невдовзі стануть, дозволяють їм самостійно й творчо засвоювати необхідні знання, приймати обґрунтовані рішення, вміти брати на себе відповідальність за їх виконання та результати. Для успішного розв'язання кейсу необхідно володіти іноземною мовою на достатньому рівні і не боятись її використовувати під час активної комунікації.

Ю.П. Сурмін у своєму дослідженні *cast-study* методу виділяє кілька типів, що визначаються відповідно до їхньої функції. Це навчальний, виховний, тренувальний, аналітичний, дослідницький, систематизуючий та прогностичний [8, с. 21].

В межах застосування даного методу в навчанні можна виділити два аспекти його сутності – дослідницький та навчальний. Відповідно до дослідницького аспекту, він виступає як метод емпіричного дослідження в різних галузях науки. Так, відомий англійський дослідник кейс-стаді Роберт Йен трактує його як стратегію емпіричного дослідження вивчення деякого феномену в його реально існуючому контексті, коли межі між феноменом і контекстом не є чіткими і коли використовується множина різнопланових джерел інформації [11, с. 31].

Якщо розглянути метод кейс-стаді з інформаційно-комунікативної точки зору, то можна зробити висновок, що він базується на обговоренні деякого тексту, в якому відображається реальна неоднозначна ситуація в будь-якому виді людської діяльності. Під час вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням такі ситуації для обговорення мають бути тісно пов'язані з майбутньою професійною діяльністю студентів. Краще, щоб вони були максимально наближені до реальності,

взяті з власного прикладу практикуючих фахівців або діяльності організацій.

Якщо розглянути даний метод навчання з точки зору теорії пізнання, то його можна віднести до методу активного навчання, при якому відбувається розуміння предмета, що вивчається, містить неоднозначне, імовірнісне знання, котре виявляється при аналізі практичної ситуації [5, с. 59]. З цього визначення виходять найважливіші гносеологічні особливості кейс-методу:

неоднозначність отриманого знання, що представляється одним з варіантів ситуативного знання; розмаїття джерел знань, які об'єднують матеріали лекційних занять, статистичні матеріали (додатки до кейсу), думку учасників обговорення; творчий процес пізнання, що проявляється в реалізації індивідуальної творчості як студента, так і викладача, та їх включення в колективну творчість завдяки можливості вільно висловлювати ідеї; колективний характер пізнавальної діяльності, що припускає різноманітні форми: обмін думками, обговорення, мозкову атаку, виділення підгруп, ігрова взаємодія тощо. Колективність є найважливішою передумовою синергетичного ефекту, тобто множення зусиль учасників навчання та отриманого пізнавального результату; інтенсивний процес отримання знання шляхом занурення в ситуацію [5, с. 60].

Case study сприяє розвитку вміння вирішувати проблеми з урахуванням конкретних умов і наявності фактичної інформації. Метод характеризується також значним педагогічним ефектом, оскільки розвиває такі кваліфікаційні характеристики особистості, як здатність до аналізу і діагностики проблем, вміння чітко формулювати і висловлювати свою позицію, спілкуватися, дискутувати, сприймати й оцінювати інформацію, яка надходить у вербальній і невербальній формах. В деякому сенсі цей метод сприяє формуванню професійних та особистісних властивостей людини. Він формує у неї почуття впевненості в собі, сприяє подоланню зайвої боязкості або надмірної само впевненості.

Для того, щоб наочно проілюструвати вплив Case-методу на ефективність засвоєння професійно-орієнтованої іноземної мови нами були проведені дослідження під час викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» для студентів 3 курсу спеціальності «Соціальна робота» Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії. Дослідження проіодилось з однією групою у складі 10 студентів під час вивчення двох різних тем в межах одного змістового модуля впродовж семестра. Тема 3 *Social work and its content* була розглянута нами з використанням інтерактивних технологій навчання, за матеріалом посібника і методичних розробок. Тема 5 *Social work: methods and*

approaches вивчалась студентами з використанням технології *case-study*. Учасники групи аналізували реальні приклади використання методів соціальної роботи для допомоги людям в складних життєвих ситуаціях. Після знайомства з професійною лексикою за темою і засвоєння основних теоретичних положень, студенти були поділені на 3 групи, кожна з яких отримала конкретну ситуації з практики соціального робітника для обговорення. Перед кожною групою стояло завдання – обрати підхід до роботи з конкретною категорією людей а також підібрати методи, які сприятимуть найбільш ефективному вирішенню проблем і питань, про які йде мова в кожному конкретному випадку. Також група мала аргументувати свої відповіді іноземною мовою. В процесі обговорення кейсів викладач контролював, підказував, спрямовував думки студентів у вірне русло. Кожна група мала можливість користуватись опорною лексикою до теми там слідувати плану аналізу ситуацій. Після обговорення в групах студенти представили свої висновки на широкий загал. Кожен учасник мав змогу задати питання іншим групам або уточнити незрозумілі моменти. Таким чином відпрацювали також і граматичну тему “*Special questions in different tenses*”. Висновки по кожній з ситуацій колективно оформили у вигляді таблиці з використанням інструментів Google Jam board. Зважаючи на те, що

навчання в Хортицькій національній академії відбувається дистанційно у зв'язку з військовим станом в країні, групові обговорення відбувались на платформі *Zoom* з використанням функції *Break-out rooms*. Результати студенти мали можливість зберегти для подальшого використання в якості прикладу під час розбору інших тем. Аналіз ще однієї ситуації за вибором студентів був наданий на самостійне опрацювання.

Після вивчення двох вищезазначених тем були проведені тестові контролі для визначення рівня засвоєння лексики та граматичних структур. Результати тестового контролю наведені нижче у вигляді діаграм.

Якщо проаналізувати результати нашої роботи та вихідне дослідження рівня засвоєння матеріалу, то можна побачити, що використання методу *Case-study* значно підвищило якість вивчення тем і призвело до збільшення показників ефективності засвоєння знань. Працюючи з реальними ситуаціями за послідовною системою їх аналізу студенти мали змогу закріпити раніше засвоєну лексику професійного спрямування та граматичні структури за темою в процесі активного, цікавого і живого спілкування між собою. Комунікативна функція мови була реалізована в повному обсязі і це слугувало додатковою мотивацією для вживання іноземної мови з метою досягнення спільної суспільно значущої мети.

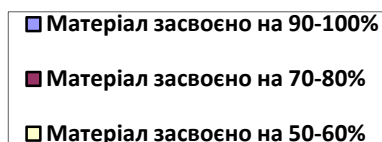
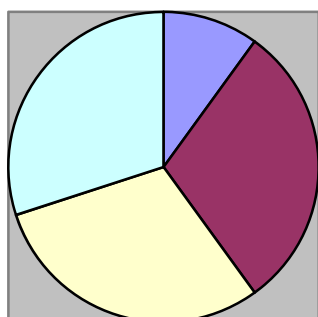

Рис. 1. Відсоткове співвідношення рівня засвоєння навчального матеріалу по завершенні теми 3 групою СР6-3

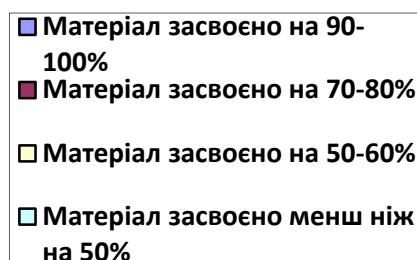
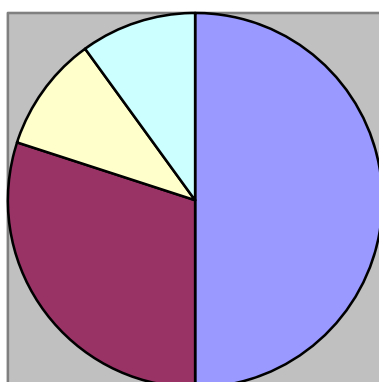

Рис. 2. Відсоткове співвідношення рівня засвоєння навчального матеріалу по завершенні теми 5 групою СР6-3

Для того, щоб ефективно впровадити метод кейсів в навчальну діяльність з вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, викладач має провести детальну і ґрунтовну підготовку. В цьому випадку його роль – це роль модератора навчального процесу, активними ж учасниками якого є самі студенти. Тобто викладач передає свої повноваження студентам, сам же залишається пасивним спостерігачем, мотиватором, деколи навіть арбітром. Заняття з іноземної мови із залученням кейс-технологій ґрунтується на розумінні студента як суб'єкта навчального процесу й спрямоване на розвиток особистості, творчого потенціалу та мотиваційно-ціннісної сфери [3, с. 402]. Саме тому викладач, який вирішує впровадити даний метод на своїх заняттях має бути готовий до зміни характеру відносин.

Робота над кейсом включає в себе такі **етапи**:

- відбір і підготовка ситуацій для аналізу, їх адаптація під мовний рівень студентів;
- ознайомлення з лексичним і граматичним матеріалом, який буде використаний в тексті ситуацій та знадобиться для подальшого їх обговорення;
- пред'явлення кейсу викладачем;
- індивідуальне вивчення і аналіз ситуацій, перевірка розуміння за допомогою *Concept checking questions* (CCQs);
- вироблення варіантів індивідуальних рішень стосовно запропонованого кейсу;
- розподіл студентів на групи відповідно до їх інтересів або рівня мовної підготовки;
- групове обговорення індивідуальних рішень, вироблення спільного найбільш оптимального підходу до вирішення проблеми;
- презентація висновків, колективне обговорення ситуацій, формулювання висновків і подальшої стратегії діяльності в професійному середовищі. Взаємне оцінювання [6, с. 102].

Слід також зазначити, що для успішної роботи з кейсами студенти вже мають оволодіти базовими знаннями з іноземної мови, а також з дисциплін професійного спрямування для того, щоб обговорення ситуацій проходило методично правильно і сприяло розвитку знань, усій і навичок здобувачів освіти, а не лише їх уяви та здатності до імпровізації [10, с. 40]. А отже починати впроваджувати дані технології на заняттях з іноземної мови слід починаючи з 2 або 3 курсу навчання (в залежності від вихідного рівня мовної підготовки студентів).

Т. Пащенко виділяє ряд принципів, дотримання яких необхідне при впровадженні кейс-методу на заняттях у вищих навчальних закладах, серед яких:

- необхідність внесення кейс-стаді до програм підготовки спеціалістів;
- забезпечення органічного поєднання кейс-стаді з іншими традиційними методами навчання іноземної мови;

- обов'язковість методичного обґрунтування технології для ефективного включення її до навчального процесу;

- визначення потреби у використанні кейсів для засвоєння конкретних елементів програми [2, с. 96].

Рекомендації викладачу для підвищення ефективності використання Case-методу на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням:

- виробити відповідальний підхід до підготовки і відбору кейсів для аналізу;

- брати до уваги лише ті ситуації, які напряду корелюються з майбутньою професійною діяльністю студентів в сфері соціальної роботи, консультуватись під час відбору з викладачами спеціальних фахових дисциплін або практикуючими спеціалістами в даній області;

- намагатись підібрати ситуації, учасниками яких є представники різних країн і культур, що сприяє формуванню необхідних для професійної діяльності майбутніх соціальних працівників розуміння та в врахування національних особливостей різних культур і традицій;

- заздалегідь подбати про методичне забезпечення навчального процесу, підготувати опорну лексику до теми, план аналізу ситуацій, питання для аналізу та вимоги до отриманих результатів. Обов'язково перевірити розуміння за допомогою CCQs (concept checking questions);

- необхідно враховувати не лише професійні та мовленеві мотиви, а й інтереси сучасних студентів, їх потреби та нахили для того, щоб підвищити мотивацію до розв'язання кейс-задач;

- орієнтуватись на принципи індивідуалізації, самопізнання та саморозвитку студентів, спонукати їх до діалогічної взаємодії між собою, уникати готових патернів і власних оцінних суджень під час роботи над кейсами;

- під час поділу студентів на групи варто уникати розподілу за рівнем володіння мовою на «сильних» і «слабких» – краще поєднувати в межах однієї групи студентів з різною мовною підготовкою, стимулюючи тим самим процес взаємного навчання;

- під час роботи над кейсами планувати питання для обговорення таким чином, щоб студенти мали змогу практикувати різні види мовленєвої діяльності, чергувати канали отримання інформації (зорові – читання кейсу зі слайдів або роздаткового матеріалу, слухові – сприймання на слух з автентичного аудіозапису чи відеопрезентація, тощо);

- підтримувати командний дух, запобігати атмосфері конкуренції між різними сторонами обговорення – виробити спільну суспільно-значиму мету діяльності;

- адаптувати кейси під мовленєвий рівень студентів, спрощувати, ділити на частини, за потреби

використовувати дефініції рідною мовою для кращого розуміння і подальшої роботи з матеріалом;

– заохочувати учасників навчального процесу до активного використання іноземної мови на всіх етапах роботи з кейсом, створювати систему мотиваційних елементів;

– імітувати (за можливості) умови професійної діяльності, додавати елементи рольової гри на етапі представлення кейсу та формулювання висновків до роботи з ним;

– використовувати різні джерела інформації для пошуку кейсів – наукові статті, підручники, аудіо та відеоматеріали з мережі інтернет, ситуації з досвіду роботи спеціалістів, тощо;

– ефективно організовувати тайм-менеджмент на занятті, ставити перед студентами часові обмеження для запобігання занадто детального заглиблення в процес обговорення з подальшою втраченою вихідних мотивів і цілей діяльності;

– не допускати використання вигаданих або перебільшених ситуацій аби не відривати здобувачів освіти від професійно орієнтованої реальності і не створювати марних ілюзій стосовно спеціальності, на якій вони навчаються;

– викладачу слід бути компетентним не тільки в плані іноземної мови, яка є одночасно і засобом і метою навчання, а також і в сфері фахових дисциплін, які використовуються в кейсах. Це необхідно для професійного модерування діяльності студентів і скерування дискусії в правильне русло;

– залучати до підготовки занять з використанням case-study викладачів фахових дисциплін з метою обміну досвідом і підвищенню власної компетентності;

– викладач має брати на себе роль ведучого, що направляє дискусію, генерує повідомлення і фіксує відповіді, проголошувати вступне слово, підсумовувати результати обговорення, оцінювати внесок кожного студента в аналіз ситуацій та результат роботи з точки зору обґрунтованості, систематичності, оптимальності і об'єктивності;

– створювати атмосферу психологічного комфорту під час організації діалогічного спілкування в процесі обговорення кейсів, при цьому діалогічна взаємодія має слугувати принципом побудови всього навчально-виховного процесу, де студент є суб'єктом «діалогічного простору» [9, с. 19].

Висновки. Отже, проаналізувавши сутність і специфіку застосування методу case-study на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням у вищих навчальних закладах можна зробити висновок, що систематичне його використання дає можливість значно підвищити навички володіння іноземною мовою, сприяє подоланню мовного бар'єру і дозволяє студентам відчувати реальну мету вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, зрозуміти, як саме знання мови може підвищити ефективність їх майбутньої

професійної діяльності і розширити кордони кар'єрного зростання. Залучення студентів до участі в обговоренні реальних ситуацій з фахової сфери сприяє не лише засвоєнню знань іноземної мови, а й розвитку умінь і навичок її використання в повсякденному житті – це значно підвищує мотивацію до вивчення мови і підтримує стійкий інтерес до навчання у ВНЗ. Метод case-study підвищує рівень самостійності студентів і, водночас, залучає їх до групової і колективної взаємодії, що особливо важливо під час дистанційного або змішаного навчання, коли брак спілкування може призводити до переходу знань і лексичного запасу студентів у пасивну сферу. Під час підготовки та аналізу кейсів реалізується система міжпредметних зв'язків зі спеціальними дисциплінами професійного циклу, а отже система навчання стає цілісною і логічною. Майбутні спеціалісти вже на другому чи третьому курсі навчання здобувають власний досвід, необхідний для вирішення професійних задач в майбутньому.

Професія соціального працівника передбачає постійне спілкування з людьми з різних сфер діяльності, різного соціального статусу та культурного коду. В умовах глобалізації суспільства повноцінна комунікація і всебічний розвиток спеціаліста майже неможливий без знання іноземної мови. Правильне і доцільне застосування методу кейсів сприяє розумінню студентами цих простих істин.

Але, включення кейс-технологій до процесу вивчення мови потребує значної підготовчої роботи з боку викладача. Часто виникають проблеми з пошуком джерел інформації для кейсів, особливо якщо спеціальність, яку опановують студенти, є новою або не поширеною в суспільстві. Тож уваги науковців потребує пошук і вироблення методично правильного підходу до роботи з методом кейсів, поєднання його з традиційними методами навчання, що дозволить створити повноцінну базу для подальшого професійного розвитку спеціалістів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. *Соціалізація особистості: [зб. наук. пр. Нац. пед. ун-ту ім. Драгоманова]*. К.: Логос, 2000. Вип. 2. С. 153–161.
2. Пашенко Т.М. Кейс метод як сучасна технологія навчання спеціальних дисциплін. *Молодь і ринок*. №8, 2015. С. 94–99.
3. Петухова Л. Є., Співаковський О. В., Воронпай Н. А. До оцінювання взаємодії моделі «Викладач-студент-середовище». *Наука і освіта*. Одеса, 2011. № 4. С. 401–405.
4. Про концептуальні засади державної політики щодо англійської мови у вищій освіті : Наказ міністерства освіти і науки України від 26 квітня

2019 р. № 537. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/doradchi-organi/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-2019> (дата звернення: 03.09.2023).

5. Ситуаційний аналіз, або анатомія кейс-методу / Під ред. д-ра соціологічних наук, професора Сурміна Ю.П. К., Центр інновацій і розвитку, 2002. 286 с.

6. Ситуаційна методика навчання: український досвід: Збірник статей / Упор. О. Сидоренко, В. Чуба. К.: Центр інновацій та розвитку, 2001. 256 с.

7. Скопенко Н.С. Case-study – інноваційний метод навчання. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19785/1/12.pdf>

8. Сурмін Ю. П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні. *Вісник Національної академії держав-*

ного управління при Президентіві України. 2015. № 2. С. 19–28.

9. Шевченко О.П. Педагогічні умови використання кейс-методу в процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2011. 22 с.

10. David Thomas Case studies for ELT: a source of motivation. *Approches pratiques de l'enseignement des langues de spécialité.* Vol. XXII. # 2. 2003. P. 37–59. URL: <https://journals.openedition.org/apliut/3730?lang=en> (дата звернення: 02.10.2023).

11. Jin R. K. Case Study Research: Design and Methods. – Newbury Park (CA) : Sage, 1989. P. 50.

12. Scales P. Teaching in the Lifelong Learning Sector, England, Meindenhead, 2013, 329 p. (p. 111).